



<https://doi.org/10.70728/c.series.ped.v08.i06.011>

EVENT – TA’LIM TEXNOLOGIYALARI VOSITASIDA TARBIYA FANINING SAMARADORLIGINI OSHIRISH

Samiyeva Dilbar Shukrullayevna,

Navoiy davlat universiteti tayanch doktoranti (PhD),

e-mail: dilbarshukrullayevna@gmail.com

Annotatsiya. Mazkur maqolada event – ta’lim texnologiyalari vositasida tarbiya faning samaradorligini oshirish, shu bilan bir qatorda o‘quvchilarda faollikni, o‘quvchilar uchun nazariy bilimlar, psixologik va ijtimoiy kompetensiyalarni rivojlantirish muhim ahamiyatga egaligi haqida yoritilgan.

Kalit so‘zlar: Ta’lim, event ta’lim, ko‘nikma, o‘zaro kompetensiya, hamkorlik, jamoaviy o‘yinlar, “Tarbiy” fani, ta’limiy voqea, muloqot.

Аннотация. В данной статье рассматривается повышение эффективности преподавания предмета «Воспитание» с использованием event-технологий в образовании. Также освещается их важная роль в развитии активности учащихся, формировании теоретических знаний, психологических и социальных компетенций.

Ключевые слова: образование, event-образование, навыки, взаимная компетентность, сотрудничество, командные игры, предмет «Воспитание», образовательное событие, коммуникация.

Abstract. This article highlights the importance of event-based educational technologies in improving the effectiveness of the Tarbiya (Character Education) subject. It also emphasizes their significant role in enhancing students' engagement and in developing their theoretical knowledge, psychological competencies, and social skills.

Key words: Education, event-based learning, skills, interpersonal competence, collaboration, team games, the “Tarbiya” (Character Education) subject, educational event, communication.

KIRISH. Hozirgi paytda mahalliy ta’lim tizimida voqeaviy yondashuv katta pedagogik hamda tarbiyaviy imkoniyatlarga ega bo‘lishiga qaramay, amaliy sinov bosqichida qo‘llanilmoqda. Shu bilan birga, ta’limiy voqealar g‘oyasi xorijiy ta’lim tajribasida allaqachon uzoq yillardan beri faol tarzda foydalanib kelinadi. Xorijiy adabiyotlarda voqealarga asoslangan

o‘qitish (Event-based learning) istiqbolli innovatsion yondashuvlardan biri sifatida talqin qilinadi. Ushbu yondashuvni joriy etish elektron ta’lim imkoniyatlarining kengayishi, milliy ta’lim tizimlari o‘rtasidagi chegaralarning asta-sekin yo‘qolishi, shuningdek, ta’lim jarayonining faollashuvi va individuallashtirilishi bilan bevosita bog‘liqdir.

Ta’limning maqsadlari, mazmun-mohiyati va qadriyat yo‘nalishlarining o‘zgarishi bilan bog‘liq innovatsion o‘zgarishlar bugungi kunda dunyo ta’lim tizimlarida kuzatilmoqda. Zamonaviy ta’lim tobora faolroq tus olib, amaliy faoliyat orqali o‘rganishga yo‘naltirilgan, norasmiy va xalqaro xususiyatga ega bo‘lib bormoqda.[1.2]

Tarbiya fanini o‘qitishda event-based learning (voqea asosida o‘rganish) texnologiyalaridan foydalanish o‘quvchilarning faol ishtirokini ta’minlash, ularning ijtimoiy ko‘nikmalarini rivojlantirish hamda ta’lim jarayonini yanada jonlantirishda samarali pedagogik yondashuv sifatida xizmat qiladi. Ta’limiy voqealardan o‘qitish hamda ta’lim oluvchilarning shaxsiy va kasbiy rivojlanishini ta’minlash vositasi sifatida foydalanish bugungi kunda dunyoning ko‘plab mamlakatlarida keng tarqalgan. Bunday voqealar talabalarni amaliy faoliyatga faol jalb etish, ularda zarur tajriba va ko‘nikmalarni shakllantirish imkonini beradi. Shuningdek, ular samarali muloqot va hamkorlik uchun qulay muhit yaratib, mas’uliyat hissi hamda o‘z faoliyatini tahlil qilish va baholash qobiliyatini rivojlantirishga xizmat qiladi.

ADABIYOTLAR TAHLILI VA METODLAR.

Ta’lim va tarbiyaviy jarayonlarda “Event” tushunchasi nisbatan yangi paydo bo‘lgan atamalardan biri hisoblanadi. Ushbu so‘z ingliz tilidan tarjima qilinganda “voqea” degan ma’noni anglatadi. “Event-texnologiya” esa maxsus tashkil etilgan tadbirlar, bayramlar, turli ko‘rgazma va namoyishlarni o‘tkazish jarayonini ifodalab, o‘zida amaliy yo‘nalishdagi jihatlarni mujassamlashtiradi.

O‘quvchilarning ijtimoiy faolligini rivojlantirish jarayonida Event-texnologiyalardan foydalanish quyidagi imkoniyatlarni yaratadi:

- texnologiyada ishtirok etayotgan o‘quvchilarni rag‘batlantirish va ularda motivatsiya shakllantirishga xizmat qiladi;
- mazmunan o‘zaro bog‘langan voqea-hodisalar asosida tashkil etilgan Event-tadbirlar ularda ijobiy emotsiyalar uyg‘otadi;
- ijtimoiy faollikni oshirishga yo‘naltirilgan tadbirlarda o‘quvchilarga ma’naviy va ma’rifiy ta’sir ko‘rsatish imkonini beradi;
- o‘quvchilarning ijtimoiy faollikka doir motivlarini kuchaytirish va qo‘llab-quvvatlashga yordam beradi.

Jahon ta’lim tizimida “ta’limiy voqea”ni joriy etish imkoniyatlarini tadqiq etishga R.G. Valeev, V.I. Slobodchikov, B.D. Elkonin, S.V. Frolova hamda E.Yu. Ilaltdinova kabi olimlarning ilmiy ishlari bag‘ishlangan [3, 4, 5, 6]. Kasbiy ta’lim jarayonida ta’limiy voqeani amalga oshirish tajribasi esa N.V. Volkova, M.P. Proxorova va O.I. Vaganova tomonidan olib borilgan tadqiqotlarda yoritilgan [7, 8].

N.I. Volkova ta’limiy voqeani fenomenologik yondashuv asosida talqin etadi, chunki ta’lim jarayonida yuz beradigan har bir hodisa o‘ziga xos bir qator belgilar bilan tavsiflanadi. Bu belgilar orasida insonning o‘ziga va atrof-muhitga bo‘lgan qarashlarining yangilanishi, shaxsiy imkoniyat va sifatlarini anglab yetishi, hamkorlikdagi faoliyat haqidagi tasavvurlarining kengayishi, shuningdek, yangi hissiy kechinmalar hamda orttirilgan tajriba alohida ahamiyatga ega.

Muallif fikriga ko‘ra, ta’limiy voqeaning asosiy xususiyatlari “ta’limiy sakrash”, ya’ni o‘quvchida yuzaga keladigan jamlangan va sezilarli o‘zgarishlar bilan ifodalanadi. Bundan tashqari, kuchli emotsional ta’sirlar, o‘quvchilarda shaxsiy munosabat va faol harakatga moyillikning shakllanishi hamda aloqalar va munosabatlar tizimining yanada mukammallashuvi ham ushbu jarayonning muhim jihatlaridan hisoblanadi [9].

Xorijiy ta’lim amaliyotida voqealarga asoslangan o‘qitish konstruktivizm yondashuvi doirasida talqin etiladi. Konstruktivizm falsafiy qarash sifatida bilim bevosita tayyor holda berilmasdan, balki tajriba orttirish jarayonida bosqichma-bosqich shakllanishini ta’kidlaydi. Tajriba hosil qilish hamda keyinchalik bilimlarni o‘zlashtirishning asosiy omili sifatida muloqot va hamkorlikdagi faoliyat muhim o‘rin tutadi. Ushbu nazariyaga muvofiq, Event-based learning (voqealarga asoslangan ta’lim) o‘qish va rivojlanishning tabiiy va samarali shakllaridan biri hisoblanadi. Ta’limiy voqealarni samarali tashkil etish uchun o‘quvchining istiqboldagi maqsadlari hamda rivojlanish ehtiyojlarini hisobga olish va shunga mos ravishda ta’limiy voqeani puxta loyihalash lozim [10].

Event-based learning texnologiyalaridan Tarbiya fanini o‘qitishda foydalanish albatta o‘quvchilar uchun nazariy bilimlar, psixologik va ijtimoiy kompetensiyalarni rivojlantirishda muhim ahamiyatga ega.

Interaktiv o‘yinlar. Interaktiv o‘yinlar, jumladan rolli yoki syujetli o‘yinlarni tashkil etish jarayonida topshiriqlar mazmun jihatidan o‘zaro uzviy bog‘langan bo‘lishi lozim. Ishtirokchilarga o‘yin qoidalari tushuntiriladi va belgilangan vaqt oralig‘ida bir nechta vazifalarni bajarish topshiriladi.

O‘quv seminarlar. Zamonaviy event-texnologiyalar doirasida oila, mahalla va ta’lim muassasalari hamkorligida turli yo‘nalish mutaxassislari ishtirokida o‘tkaziladigan o‘quv seminarlar muhim ahamiyat kasb etadi. Mazkur jarayonda o‘quvchilarning jamiyatdagi faolligini kuchaytirish uchun zarur bo‘lgan ma’lumotlar ham alohida yoritib borilishi lozim.

Voqealar va tadbirlar asosida o‘rganish: o‘quvchilarga ma’lum voqealar yoki tarixiy hodisalar asosida bilim berish. Masalan, tarix fanida o‘quvchilar yirik tarixiy jarayonlarni tahlil qilib, ularga turli nuqtai nazarlardan yondashishlari mumkin. Ushbu usul o‘quvchilarning tarixiy tafakkurini rivojlantirishga yordam beradi.

Loyihaga asoslangan o‘qitish: o‘quvchilar real hayotiy muammolarni hal etish maqsadida turli loyihalarda ishtirok etadilar. Ular o‘z bilim va ko‘nikmalarini aniq vaziyatlarda

qo‘llashga intiladilar. Masalan, ekologik muammolarni bartaraf etish, jamiyat uchun foydali tashabbuslarni ishlab chiqish yoki ilmiy tadqiqot ishlarini amalga oshirish.

Muammo yechish va case study: o‘quvchilarga real hayotiy muammolarni hal etish vazifasi yuklatiladi. Ular berilgan aniq vaziyatni tahlil qilib, unga mos yechimlar taklif etadilar. Case study (holatni o‘rganish) metodikasi orqali o‘quvchilarning tanqidiy fikrlash ko‘nikmalari rivojlantiriladi.

NATIJALAR.

Event-ta’lim texnologiyalarini qo‘llash o‘quvchilarning jamoada ishlash ko‘nikmalarini rivojlantirishga xizmat qiladi.[11] O‘quvchilar birgalikda faoliyat yuritish orqali o‘zaro hamkorlik qilishni o‘rganadilar, o‘z fikrlarini erkin ifoda etadilar hamda muammolarni jamoaviy tarzda hal etish malakasini shakllantiradilar.

Ta’limiy voqeaga ta’rif berishda shuni ta’kidlash lozimki, u ta’lim jarayonini tashkil etishning o‘ziga xos shakli bo‘lib, an’anaviy o‘quv faoliyati turlarini (mustaqil ish, turli tadbirlarda ishtirok etish, evristik va loyihaviy topshiriqlar, refleksiya va boshqalar) yagona maqsadga yo‘naltirilgan, pedagogik jihatdan asoslangan noyob voqea shaklida birlashtiradi. Bunday yondashuv ishtirokchilarga birgalikda tajriba orttirish, zarur ko‘nikmalarni rivojlantirish hamda hamkorlik faoliyatiga nisbatan hissiy-qadriyatli munosabatni shakllantirish imkonini beradi.[12]

Event-based learning o‘quvchilarga o‘rganilayotgan mavzuni real hayotdagi hodisalar yoki voqealar bilan bog‘lash imkonini yaratadi. Bu esa ularning egallagan bilimlarini amaliyotda qo‘llashiga, o‘quv materialini yanada chuqurroq tushunishiga yordam beradi. Ushbu texnologiyalar yordamida ta’lim jarayoni qiziqarli va interaktiv shaklga ega bo‘ladi, bu esa o‘quvchilarning o‘rganishga bo‘lgan qiziqishini yanada oshiradi.

Event-based learning metodlari o‘quvchilarning mustaqil o‘rganishga imkon yaratadi.

O‘quvchilarning motivatsiyasini oshirishda real hayotiy vaziyatlar bilan ishlash muhim ahamiyat kasb etadi. Bunday yondashuv ularning ta’limga bo‘lgan qiziqishini kuchaytirib, nafaqat nazariy bilimlarni, balki amaliy jihatdan foydali ko‘nikmalarni ham egallashiga yordam beradi.

Shuningdek, jamoaviy faoliyat va o‘zaro muloqot orqali o‘quvchilarda ijtimoiy kompetensiyalar shakllanadi: ular fikr almashish, boshqalarning qarashlarini tinglash hamda guruhda samarali ishlash malakalarini rivojlantiradilar.

Bundan tashqari, o‘quv jarayonida turli fikr va yondashuvlarni tahlil qilish orqali ijodiy hamda tanqidiy fikrlash qobiliyatlari takomillashadi. O‘quvchilar bilimlarini turli vaziyatlarda qo‘llashga harakat qilib, real muammolarni hal etishga tayyorlanadilar va shu orqali hayotga yanada puxta tayyorgarlik ko‘radilar.

XULOSA. Pedagogik usullarni to‘g‘ri va maqsadli qo‘llash, event-based learning metodlarini samarali joriy etish tarbiya fanini yanada qiziqarli va natijador qiladi. Bu

texnologiyalar ta’lim jarayonida interaktivlikni kuchaytirib, tanqidiy tahlil va ijodiy yondashuvni rivojlantirishga xizmat qiladi.

Shuningdek, o‘quvchilarni real hayotiy muammolarni hal etishga tayyorlash, ularning jamoada ishlash va o‘zaro muloqot ko‘nikmalarini rivojlantirishda samarali vosita bo‘lib xizmat qiladi.

Event-based learning (voqealarga asoslangan ta’lim) ta’limiy voqealar faqat o‘qitish usuli emas, balki dars jarayonini “harakatga keltiradigan” muhim hodisa sifatida qaraladi, o‘quvchilar nima o‘rgandi, qanday tajriba oldi va buni qanday his qildi degan savollarga qaratiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro‘yxati

1. Roblyer M.D., Knezek G.A. New millennium research for educational technology: A call for a national research agenda // Journal of Research on Technology in Education. 2003. Vol. 36(1). Pp. 60-71.

2. Teacher Policy Development Guide. For Teachers’ Education 2030. UNESCO. France. 2015. Available at: <http://unesdoc.unesco.org/images/0023/002352/235272e.pdf> (accessed: 18.08.2019).

3. Валеев Р.Г. Познавательная самостоятельность учащихся как предпосылка и результат образовательных событий // Событийность в образовании и педагогической деятельности / под ред. Н.Б. Крыловой, М.Ю. Жилиной. 2010. №1(43). С. 63-69.

4. Слободчиков В.И. Со-бытийная образовательная общность – источник развития и субъект образования // Событийность в образовании и педагогической деятельности / под ред. Н.Б. Крыловой, М.Ю. Жилиной. 2010. №1(43). С. 5-14.

5. Эльконин Б.Д. Проба как конструкт образовательной системы // Педагогика развития: ключевые компетентности и их становление: материалы 9-ой научно-практической конференции. Красноярск, 2003. С. 5-22.

6. Фролова С.В., Илалтдинова Е.Ю. Концепция образовательного события в практикоориентированной парадигме высшего образования // Вестник Мининского университета. 2017. №1.

7. Событийность в образовательной и педагогической деятельности / под ред. Н.Б. Крыловой, М.Ю. Жилиной. 2010. №1(43). 157 с.

8. Прохорова М.П., Ваганова О.И., Румянцева Н.А. Методика проектирования образовательного события в вузе // Проблемы современного педагогического образования. Серия «Педагогика и психология»: сборник научных трудов. Ялта: РИО ГПА, 2018. Вып. 59. Ч. 4. С. 153-157.

9. Волкова Н. В. Образовательная событийность: признаки и характеристики // Вестник Северо-Восточного федерального университета им. М. К. Аммосова. 2010. Т. 7, №1. С. 78-82.

10. Matthews M.R. Social constructivism and mathematics education: Some comments. *Philosophy of Education*. 1999. Available at: https://www.academia.edu/26892797/Response_Social_Constructivism_and_Mathematics_Education_Some_Comments (accessed: 18.08.2019)

11. Samatova, D. Y., & qizi Yusupova, Z. I. (2025). *TA'LIMDA INNOVATSION YONDASHUVLARNING IJODIY QOBILIYATLARGA TA'SIRI. Innovative Development in Educational Activities*, 4(1), 186–193.

12. Прохорова М.П., Ваганова О.И. Проектирование и реализация образовательного события в профессиональной подготовке будущих менеджеров // Вестник Мининского университета. 2019. Т.7. №1.